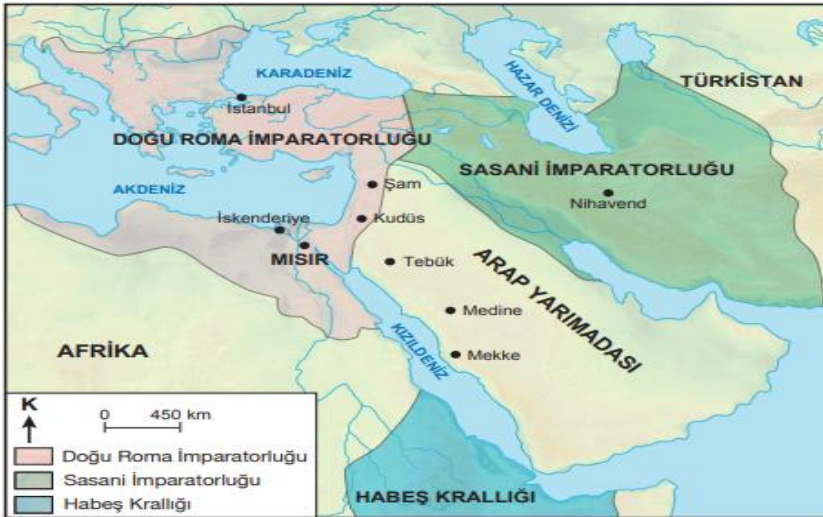

İSLAMİYET ÖNCESİ ARAP YARIMADASI

Harita 2.6: İslamiyet öncesi Arap Yarımadası Haritası (6. yüzyıl)

- Arap Yarımadası genellikle çöllerle kapalı bir bölgeydi.
- Çöllerde yaşayan bedeviler hayvancılıkla uğraşırlardı.
- Arap Yarımadası'nın güneyinde tarım daha yaygın bir ekonomik faaliyetken Mekke'de ticaret ön plandaydı.
- Mekke aynı zamanda dinî bir merkezdi. Arapların büyük bölümü putlara tapıyordu. Putperest Araplar yılın belli dönemlerinde Mekke'de bulunan Kâbe'yi ziyaret ediyorlardı.
- Siyasi birliğin olmadığı Arap Yarımadası'nda insanlar kabileler hâlinde yaşıyorlardı. Kabileler arasında kan davaları nedeniyle sık sık savaşlar oluyordu.
- Kişilerin işlediği suçlardan aileleri de sorumlu tutuluyordu. Kölelere kötü davranılıyor, kadınlar ve kız çocukları değer görmüyordu. Bu dönem **Cahiliye Dönemi** olarak adlandırılmıştır

Hizmeti Muhammed'in Doğumu ve İslamiyet'in Doğuşu

- İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed [Sallallahu Aleyhi ve Sellem (s.a.v.)], Cahiliye Dönemi'nin tüm kötülüklerinin en yoğun yaşandığı bir ortamda 571'de Mekke'de dünyaya geldi.
- Doğumundan önce babası Abdullah'ı ve küçük yaşta annesi Amine'yi kaybetti.
- Hz. Muhammed (s.a.v.), dedesi Abdulmuttalib ve onun vefatıyla da amcası Ebu Talib'in himayesinde büyüdü. Peygamber olmadan önce güvenilirliği, doğruluğu ve dürüstlüğü ile tanındı.
- Bu özellikleri nedeniyle kendisine “**Muhammedülemin**” (**Güvenilir Muhammed**) denildi. Cahiliye Dönemi'nin kötü âdetlerinden ve yaşantısından uzak duran Hz. Muhammed (s.a.v.), zaman zaman Mekke yakınındaki Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na giderek Allah'ın varlığını ve birliğini düşünüyordu.
- Yine böyle bir günde kendisine Cebrail adlı melek tarafından ilk vahiy ulaştırıldı ve peygamber olduğu bildirildi (610).
- Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamberlik görevini üstlendikten sonra yakın çevresinden başlayarak insanları İslam'a davet etti ancak Mekke'nin ileri gelenleri İslamiyet'e karşı çıkarak Müslüman olanlara baskı yapmaya başladılar.
- Hz. Muhammed (s.a.v.) baskılar dayanılmaz hâle gelince Müslümanlara Medine'ye göç etmelerini söyledi. Hicret adı verilen bu olay sonunda Müslümanlar Medine'ye yerleştiler (622).
- Medine'de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) önderliğinde yeni bir devletin temellerini attılar.
- Hz. Muhammed (s.a.v.), tüm mallarını Mekke'de bırakan ve muhacir denilen Müslümanlarla Medine'nin yerlisi olan ve ensar denilen Müslümanları kardeş ilan etti. Ensar, tüm mallarını hiç tereddüt etmeden muhacir kardeşleriyle paylaştı.
- Hicretten sonra Hz. Muhammed (s.a.v.), Medine'de yaşayan diğer din mensuplarını da kapsayan **Medine Sözleşmesi**'ni hazırladı.
- Bu sözleşmeyle herkesin dinini serbestçe yaşaması, Medine'nin bir saldırıya karşı birlikte savunulması kararlaştırıldı.
- Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hicret sonrası ilk faaliyetlerinden biri de Mescid-i Nebevi'yi yaptırmak oldu.
- Tüm Müslümanların iş birliği içinde inşa ettiği bu mescitte ibadet mekânı dışında yoksul, kimsesiz ve bekâr sahabelerin eğitim göreceği ve barınacağı yerler de vardı.
- Mescid-i Nebevi'de eğitim alan gençler sayesinde okuma yazma öğrenenlerin sayısı arttı.

- Mekkeli müşrikler, hicretten sonra da Müslümanlara karşı düşmanca tutumlarını sürdürüp Müslümanlarla savaştılar.

Bedir Savaşı (624):

- Mekkeli müşrikler, Medine'ye göç eden Müslümanların mallarına el koymuştu. Müslümanlar da el konulan mallarının karşılığı olarak Mekkelilerin kervanlarına el koydular.
- Mekkeliler kervanlarının güvenliğini sağlamak ve İslamiyet'in yayılmasını engellemek için harekete geçtiler.
- Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında gerçekleşen Bedir Savaşı'nı Müslümanlar kazandı.
- Bedir Savaşı'nda esir alınan Mekkelilerden okuma yazma bilenler, Müslümanlara okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakıldı.

Uhud Savaşı (625):

- Mekkeli müşrikler, Bedir Savaşı'nın intikamını almak için bir ordu hazırladılar.
- Uhud Dağı çevresinde gerçekleşen savaşta Hz. Muhammed'in (s.a.v.) görevlendirdiği okçuların yerlerini izinsiz terk etmeleri Müslümanların çok sayıda şehit vermesine neden oldu.

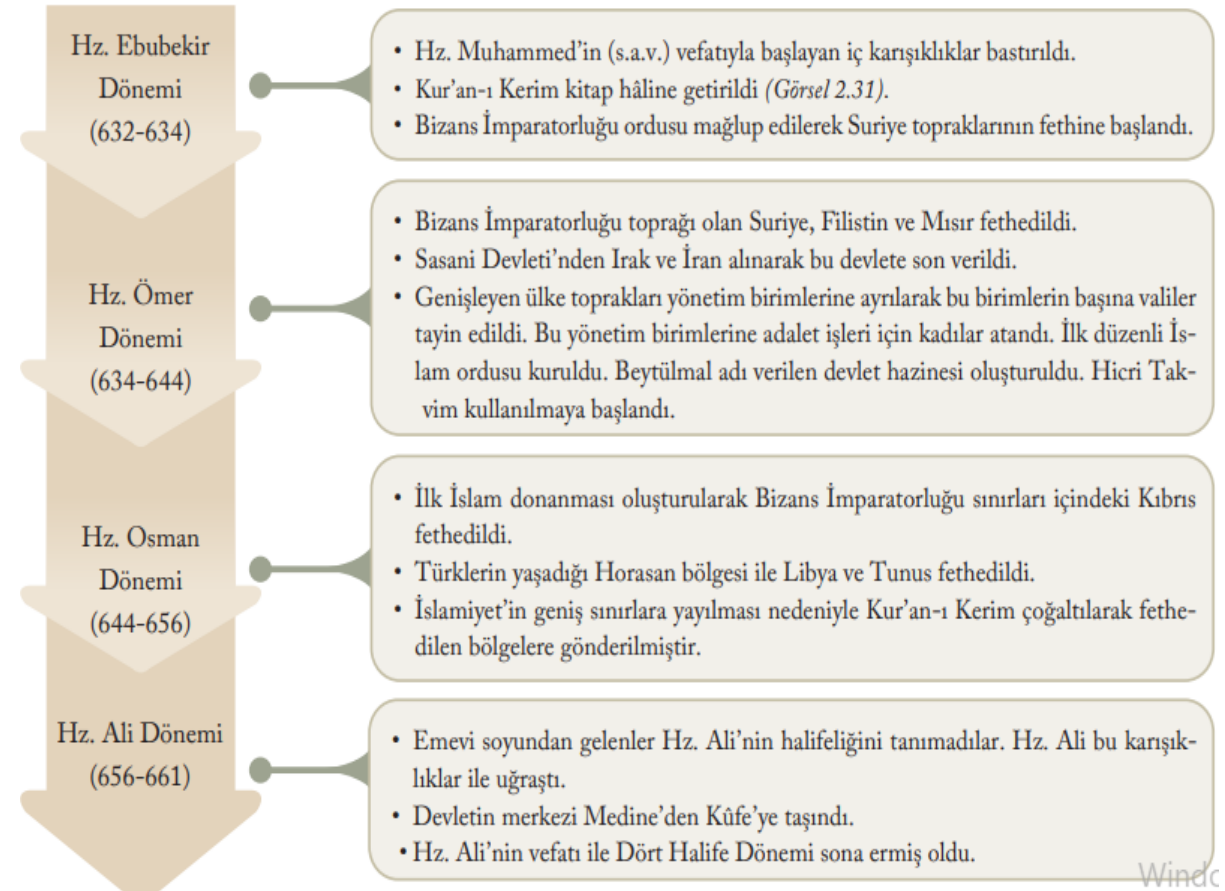
Hendek Savaşı (627):

- Mekkeli müşrikler, İslamiyet'i ortadan kaldırmak üzere büyük bir orduyla Medine'yi kuşattılar.
- Müslümanların hendek kazması nedeniyle Hendek Savaşı olarak adlandırılan bu savaşta Mekkeliler hendekleri aşamayıp geri çekilmek zorunda kaldılar.

- Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasındaki savaş ortamı **Hudeybiye Antlaşması'nın** imzalanmasıyla sona erdi (628).
- Barış dönemi uzun sürmedi ve Mekkeli müşriklerin Hudeybiye Antlaşması'na uymamaları üzerine Hz. Muhammed'in (s.a.v.) önderliğinde Müslümanlar Mekke'ye sefer düzenlediler.
- Mekkeliler herhangi bir direniş göstermeden şehri teslim ettiler (630).
- Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekkelilerin canlarının ve mallarının güvende olduğunu ilan ederek Kâbe'yi putlardan temizledi.
- Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu tavrından etkilenen Mekkelilerin büyük bir kısmı İslamiyet'i kabul etti.
- Mekke'nin fethinden kısa süre sonra Arabistan Yarımadası, büyük oranda İslamiyet'i kabul etti ve Müslümanların hâkimiyeti altında siyasi birliği kavuştu.

Dört Halife Dönemi

- Hz. Muhammed'in (s.a.v.) 632'de vefatından sonra Müslümanların ileri gelenleri bir araya gelerek devletin yönetimi için Hz. Ebubekir'i halife seçtiler.
- **Halife**, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vekili olarak Müslümanların imamlığını ve İslamiyet'in koruyuculuğunu üstlenen kimse anlamına gelmektedir.
- **Hz. Ebubekir** ile başlayan "Dört Halife Dönemi"nde ondan sonra **Hz. Ömer**, **Hz. Osman** ve **Hz. Ali** halife seçildiler.
- **Dört Halife Dönemi'nin başlıca gelişmeleri şunlardır:**

- Hz. Ali'den sonra Şam valisi Muaviye'nin halife olması ile Emeviler Devleti kuruldu (661).
- Emevilerle birlikte halifelik, babadan oğula geçmeye başladı yani saltanata dönüştü.

Emevi Devleti Dönemi (661-750)

- Devletin başkenti Şam'a taşındı. Kuzey Afrika'nın fethi tamamlandı ve İspanya fethedildi.
- Doğuda Horasan'ın fethi tamamlandı ve Türklerin önemli bölümü Emevi Devleti'ne bağlı yaşamaya başladı.
- Anadolu ve Kafkasya'ya seferler düzenlendi. Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'u kuşatmalarına rağmen alamadılar.
- Emeviler, kendilerini üstün görüp aşırı milliyetçi bir politika izliyorlardı. Arap olmayan Müslümanları **mevali (azatlı köle)** olarak görüyorlardı ve bu durum ayaklanmalara sebep oldu.
- Horasan'da başlayan ayaklanma Emevi Devleti'nin yıkılmasıyla sonuçlandı.
- Emevi Devleti'nin yıkılmasıyla Emevi ailesi İspanya'da Endülüs Emevi Devleti'ni kurdu.
- Endülüs Emevi Devleti sanat, mimari, eğitim ve bilim alanında önemli ilerlemeler gösterdi

Abbasi Devleti Dönemi (750-1258)

- Devlet en parlak dönemini Halife Harun Reşid zamanında yaşadı.
- Anadolu'nun içlerine seferler düzenlendi.
- Emevilerin ayrımcı politikasının terk edilmesiyle başta Türkler olmak üzere çeşitli milletler büyük gruplar hâlinde İslamiyet'i kabul etmeye başladı.
- **Beytülhikme** adıyla açılan bilim akademisinde bilim insanları, sanatçılar, tercümanlar, yazar ve şairler çalışmalar yaptı; eserler verdi.
- Çeşitli dillerde eserler Arapçaya çevrildi.
- İslam medeniyetinin 15. yüzyıla kadar devam edecek bilimsel gelişme süreci başladı.
- Müslüman bilim insanları, deney ve gözleme dayalı bilimsel araştırmalarla astronomi, coğrafya, matematik, tıp, kimya, fizik gibi bilim dallarında önemli çalışmalar yaptılar.